

ความรู้ของน้อง(นักศึกษา)

(ผลสัมฤทธิ์การฝึกงานนักศึกษา : ตอนจบ)

โครงการศึกษาทางโบราณคดีและอนุรักษ์แหล่งเรือจมโบราณพนมสุรินทร์

ตำบลพันท้ายนรสิงห์ อำเภอเมืองฯ จังหวัดสมุทรสาคร

กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ 1 ราชบุรี

The 1st Regional Office of Fine Arts Department, Ratchaburi

จากการดำเนินงานการศึกษาทางโบราณคดีและอนุรักษ์แหล่งเรือจมโบราณ
พนมสุรินทร์ จังหวัดสมุทรสาคร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 กลุ่มโบราณคดี
สำนักศิลปากรที่ 1 ราชบุรี รับนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 6 คน ฝึก
ปฏิบัติการภายในแหล่งโบราณคดี ตำแหน่งนักโบราณคดี (ปฏิบัติงานขุดค้นทาง
โบราณคดี เข้าใจกระบวนการวิเคราะห์บริบททางโบราณคดีและการแก้ไขปัญหา
ในภาคสนาม) นักอนุรักษ์ (ปฏิบัติงานดูแลรักษาอินทรียวัตถุและอนินทรียวัตถุ)
งานทะเบียนโบราณวัตถุ (ปฏิบัติงานขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุตามระบบของกรม
ศิลปากรเพื่อนำไปสู่กระบวนการพิพิชภัณฑ์ในอนาคต)

โดยมีจุดประสงค์การรับนักศึกษาฝึกงาน เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้
กระบวนการทำงานภาคสนามก่อนจบการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพเฉพาะ
วิชาชีพให้กับนักศึกษา

ตอนที่ 4

“การอนุรักษ์โบราณวัตถุเบื้องต้น”

โดย

นางสาวรุ่งไพสิน ชนุชัย

นักศึกษาชั้นปีที่ 3 ระดับปริญญาตรี
หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (โบราณคดี)
คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ 1 ราชบุรี
The 1st Regional Office of Fine Arts Department, Ratchaburi

เนื่องจากหลักฐานในแหล่งโบราณคดีพนมสุรินทร์นั้นเคยอยู่ใต้น้ำและโคลนมาเป็นเวลานาน ทำให้มีลักษณะที่ผุกร่อนง่ายจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการอนุรักษ์ที่แตกต่างจากแหล่งโบราณคดีอื่น โดยจากการฝึกประสบการณ์นี้ทำให้นักศึกษาได้รับความรู้ด้านการอนุรักษ์หลักฐานสำหรับพื้นที่ชุ่มน้ำเบื้องต้น ดังนี้

1. การนำหลักฐานขึ้นจากหลุมขุดค้น มักเป็นไปตามรูปร่างของหลักฐานหากเป็นหลักฐานที่ไม่ใช่ไม้ท่อนยาวมักจะเก็บใส่กล่องและนำขึ้น แต่หากเป็นประเภทไม้ท่อนยาวมักจะใช้ร่างท่อพีวีซีเพื่อให้ไม้นั้นคงรูปร่างไว้ โดยวิธีการนำไม้ท่อนยาวหรือไม้หวายขึ้นนั้นจะเลาะโคลนใต้หลักฐานตามแนว และยกหลักฐานขึ้นพร้อมโคลนเพื่อลดโอกาสการเสียหายของหลักฐาน

2. การทำความสะอาดหลักฐาน มีอุปกรณ์หลายชนิด เช่น แปรงสีฟัน แปรงขัด ไม้แหลม หรือฟู่กัน ตามลักษณะและความเปราะบางของหลักฐาน โดยเป้าหมายคือการนำเอาโคลนออกให้ได้มากที่สุดเพื่อให้เห็นเนื้อแท้ของหลักฐาน อีกทั้งในกลุ่มหลักฐานอินทรีย์วัตถุ หากมีโคลนมากเกินไปอาจทำให้เกิดเชื้อราที่ตัวหลักฐานได้ และในการทำความสะอาดหลักฐานประเภทไม้นั้นควรที่จะขัดโคลนไปในทิศทางเดียว ไม่ขัดสวนเนื้อไม้ขึ้นลงและควรขัดในระยะสั้น ๆ เนื่องจากจะช่วยลดการขีดเนื้อไม้

3. การแช่หลักฐานในบ่ออนุรักษ์ เมื่อทำความสะอาดเสร็จจะต้องแช่หลักฐานลงไปบ่ออนุรักษ์ซึ่งเป็นน้ำกลั่น เนื่องจากน้ำกลั่นจะช่วยสร้างความสมดุล ความคงสภาพให้แก่หลักฐาน และช่วยให้วัตถุคายความเค็ม อีกทั้งน้ำกลั่นนั้นควรเปลี่ยนบ่อย ๆ เพราะจะช่วยให้น้ำไม่เน่าและยังช่วยเร่งในการคายความเค็มของวัตถุ

ตอนที่ 5

“การขุดค้นบนนั่งร้าน”

โดย

นางสาวสายรุ้ง แจ่มจิตร

นักศึกษาชั้นปีที่ 3 ระดับปริญญาตรี
หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (โบราณคดี)
คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ 1 ราชบุรี
The 1st Regional Office of Fine Arts Department, Ratchaburi

เนื่องด้วยแหล่งเรือโบราณพนมสุรินทร์เป็นแหล่งโบราณคดีในพื้นที่ชุ่มน้ำ หรือที่เรียกว่า Wetland Archaeology เพียงแห่งเดียวในประเทศไทยที่มีการขุดค้นอยู่ในปัจจุบัน การขุดค้นทางโบราณคดีของแหล่งเรือโบราณพนมสุรินทร์จึงมีรูปแบบที่ต่างจากการขุดค้นทางโบราณคดีในแหล่งโบราณคดีแห่งอื่น ไม่ว่าจะเป็นแหล่งโบราณคดีบนบกหรือแหล่งโบราณคดีใต้น้ำก็ตาม ด้วยลักษณะของดินในแหล่งที่เป็นดินเลนจึงต้องมีความระมัดระวังในการขุดค้นสูง การขุดค้นบนนั่งร้านจึงเป็นวิธีการที่เหมาะสมเพื่อหลีกเลี่ยงการเหยียบย่ำลงบนพื้นที่ขุดค้นโดยตรง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อหลักฐานทางโบราณคดีที่อยู่ใต้ผิวดิน

อีกประการสำคัญที่ทำให้การขุดค้นที่แหล่งเรือโบราณพนมสุรินทร์ต่างจากการขุดค้นในแหล่งโบราณคดีแห่งอื่น คือการขุดค้นตามหลักฐานที่พบ ต่างจากกรณีปกติที่มีการขุดค้นตามระดับชั้นดินสมมติ และใช้วิธีการหาค่าจากกล้องประมวลผลรวม (Total Station) ในการจดบันทึกตำแหน่งของหลักฐานที่พบก่อนเก็บขึ้นจากหลุมขุดค้น

ตอนที่ 6

“บริบททางธรณีวิทยา และนิเวศวิทยา
โดยรอบแหล่งเรือจมพนม - สุรินทร์”

โดย
นายพีรศักดิ์ กลับเกตุ

นักศึกษาชั้นปีที่ 3 ระดับปริญญาตรี
หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (โบราณคดี)
คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

แหล่งโบราณคดี เรือจมพนม - สุรินทร์ ถือเป็นแหล่งโบราณคดีในพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีบริบททางโบราณคดีเฉพาะตัว ที่ธรรมชาติช่วยในการสงวนรักษาโบราณวัตถุ และนิเวศวัตถุให้คงอยู่ในสภาพใกล้เคียงกับอดีตมากกว่าแหล่งโบราณคดีอื่น ๆ ในประเทศไทย การเรียนรู้บริบททางสภาพแวดล้อมของแหล่งโบราณคดีช่วยให้เข้าใจการก่อตัวของแหล่ง และกำหนดทิศทางการศึกษาวิจัยในระยะยาวต่อไปได้ เพื่อสร้างภาพของอดีตบนพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร จากการสำรวจ ขุดค้นบริเวณแหล่งและโดยรอบ พบชั้นตะกอนน้ำพัด สะสมตัวเป็นชั้นตะกอนชายฝั่งทะเล โดยสังเกตได้จากชั้นดินเลนละเอียดที่ได้จากการพื้นที่ขุดค้น การสำรวจพบเปลือกหอยสองฝา หอยฝาเดียว และชิ้นส่วนของเปลือกปู บริเวณผิวดินของพื้นที่โดยรอบของพื้นที่ขุดค้น ตลอดถึงหลุมดินภายนอกแหล่งซึ่งการสันนิษฐานตามชั้นดิน และนิเวศวัตถุสามารถกำหนดขอบเขตระดับความลึกของน้ำทะเล และสามารถศึกษาต่อไปยังการวาดแนวระดับของทะเลสมัยทวารวดี

อ้างอิงงานของ ตรงใจ หุด่างกุล และ ชวลิต ขาวเขียว มาเป็นพื้นฐานในการศึกษาอย่างจริงจังต่อไปได้ เพราะชีวิตนิเวศในสมัยปัจจุบัน คือ บริเวณเขตนิเวศเปลี่ยนผ่านน้ำจืดน้ำเค็ม กล่าวคือ สภาพแวดล้อมกึ่งป่าชายเลนเลน (นาทุ่ง บ่อเลี้ยงปลา) หากย้อนไป 1,200 ปีก่อน มีลักษณะเป็นเขตทะเลตื้น แต่ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพมาก จากกิจกรรมของมนุษย์ หากสามารถกำหนดขอบเขตของทะเลโบราณได้ค่อนข้างใกล้เคียงกับความเป็นจริง การอธิบายเส้นทางการค้าสายใหม่ทางทะเลที่มีปฏิสัมพันธ์กับเมืองโบราณร่วมสมัยเรือพนม - สุรินทร์ จะสามารถสร้างจินตภาพทางโบราณคดีขึ้นมาชัดเจนมากยิ่งขึ้น

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

ขอบคุณนักศึกษาฝึกงานทุกคน

1. นายอภิรักษ์ สารพัฒน์   ตอนที่ 1 “Review ฝึกงาน”
2. นายศุภกิจ แก้วเจือ   ตอนที่ 2 “การอนุรักษ์ไม้จมน้ำ โบราณวัตถุที่ต้องใช้เวลาในการอนุรักษ์”
3. นางสาวณิชาภาภัทร ศรีวิเศษ   ตอนที่ 3 “การใช้กล้อง Total Station ในงานโบราณคดี”
4. นางสาวรุ่งไพสิน ฐนุชัย   ตอนที่ 4 “การอนุรักษ์โบราณวัตถุเบื้องต้น”
5. นางสาวสายรุ่ง แจ่มจิตร   ตอนที่ 5 “การขุดค้นบนนั่งร้าน”
6. นายพีรศักดิ์ กลับเกตุ   ตอนที่ 6 “บริบททางธรณีวิทยา และนิเวศวิทยาโดยรอบแหล่งเรือจมพนม – สุรินทร์”

องค์ความรู้เพื่อประชาสัมพันธ์การดำเนินงานโครงการทางโบราณคดี ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564
โครงการศึกษาทางโบราณคดีและอนุรักษ์แหล่งเรือจมโบราณพนม – สุรินทร์ จังหวัดสมุทรสาคร